

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Veronika Mikmeková

Analýza hospodaření obce Slatinice se zaměřením na oblast školství

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Veronika Mikmeková

Poděkování

Děkuji paní Ing. Aleně Opletalové, Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské práce a poskytování cenných rad při konzultacích.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Veronika Mikmeková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Ing. Alena Opletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Analýza hospodaření obce Slatinice se zaměřením na oblast školství
Název v angličtině:	Analysis of the management of the municipality Slatinice with a focus on the area of education
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na analýzu hospodaření obce Slatinice se zaměřením na oblast školství. V teoretické části je vymezena struktura veřejné správy, obec, její působnost a druhy obcí. Dále obecní orgány. Následně je vymezeno finanční hospodaření obce v souvislosti s rozpočtem a jeho příjmy a výdaji. V poslední kapitole teoretické části je uvedeno fungování financování školství z pohledu obce. V praktické části je uvedena metodologie a výzkumné otázky, je zde charakterizována obec Slatinice, analýza příjmů a výdajů a financování školství. Dále je provedena analýza financování obce, monitoring obce a shrnutí a návrhy.
Klíčová slova:	Analýza, financování, hospodaření, obec, oblast školství, příjmy, rozpočet, výdaje

Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is focused on the analysis of the management of the municipality Slatinice with a focus on the area of education. In the theoretical part is defined structure of the public administration, municipality, its operation and its types. Also representative bodies. Next, there is specified financial management of the municipality in order to its budget and its income and outcome. In the last chapter of the theoretical part is described financing of the area of education from the look of the municipality. The practical part is focused on the methodology and explorative question, characteristic of the municipality Slatinice, the analysis of the income and outcome and financing of the area of education. In the end, there is the analysis of financing, monitoring of the municipality and summary and suggestion.
Klíčová slova v angličtině:	Analysis, funding, management, municipality, area of education, income, budget, outcome
Rozsah práce:	53 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

Úvod	8
Teoretická část.....	10
1 Struktura veřejné správy v České republice	11
1.1 Územní státní správa.....	11
1.2 Územní samospráva.....	11
1.3 Obec.....	12
1.3.1 Působnost obce	13
1.3.2 Druhy obcí.....	15
1.3.3 Orgány obce.....	15
2 Finanční hospodaření obce	20
2.1 Rozpočet obce.....	20
2.1.1 Územní rozpočet.....	20
2.1.2 Rozpočtový proces	22
2.1.3 Rozpočtová skladba.....	23
2.1.4 Příjmy rozpočtu obce.....	23
2.1.5 Výdaje rozpočtu obce	26
2.1.6 Finanční analýza rozpočtu a jeho monitoring.....	26
3 Financování školství	28
3.1 Financování regionálního školství.....	28
3.1.1 Samosprávná a přenesená působnost obce v oblasti školství.....	29
3.1.2 Škola jako příspěvková organizace	30
Praktická část.....	31
4 Finanční analýza	32
5 Charakteristika obce Slatinice	32
5.1 Struktura obce	33
5.2 Občanská vybavenost	33
5.3 Obyvatelstvo obce.....	34

6 Hospodaření obce Slatinice	35
6.1 Příjmy rozpočtu.....	37
6.2 Výdaje rozpočtu	40
6.3 Oblast školství.....	42
6.4 Analýza financování	43
6.5 Monitorující ukazatele	44
6.6 Shrnutí a návrhy.....	46
Závěr	48
Seznam zkratk.....	49
Seznam použité literatury a zdrojů	50
Seznam grafů	53
Seznam tabulek.....	53

Úvod

Každý člověk žije v určité komunitě. Ať už je to komunita velká, tedy město, nebo malá, obec, občan se zajímá o to, co se v jeho místě bydliště děje a jak toto prostředí funguje. Pocházím z vesnice a vždy jsem se zajímala o vše, co se zde děje a jak se obec rozvíjí. Proto jsem se rozhodla pro zpracování bakalářské práce na téma Analýza hospodaření obce Slatinice se zaměřením na oblast školství. Vzhledem k mému oboru mě zajímá jak oblast hospodaření obcí, tak oblast školství.

Cílem této bakalářské práce je definovat obec, její fungování a financování školství. V praktické části analyzovat celkové hospodaření obce, jak z pohledu příjmů a výdajů, tak z pohledu financování, monitorujících ukazatelů a blíže analyzovat financování v oblasti školství.

V teoretické části bude uvedeno fungování obce jako základní jednotky územní samosprávy. První kapitola bude zaměřena na strukturu veřejné správy. Obec vykonává ve své působnosti jak samosprávu, tak některé funkce státní správy. Tímto efektivním fungováním veřejné správy je občanům nejbližší. V podkapitole bude definováno fungování obce a její orgány a v další kapitole rozpočet obce. Definice obce je všem občanům známá. Jedná se o ohraničené a trvale osídlené území, které hospodaří se svým majetkem a má určité pravomoci. Obec by tedy měla zajišťovat podmínky pro kvalitní život obyvatel a rozvíjet ekonomické podmínky. Hlavním ekonomickým nástrojem obce je její schopnost hospodařit s majetkem a sestavovat vlastní rozpočet. Rozpočet obci slouží k odhadu příjmů a výdajů, aby byla schopna určit, zda na konci rozpočtového období bude muset řešit schodek nebo přebytek rozpočtu. Rozpočet je zásadně veřejný, každý občan má možnost se k němu na zasedání zastupitelstva vyjádřit. Do tohoto zastupitelstva také může být kdokoliv z plnoletých občanů zvolen a aktivně se tedy účastnit na fungování obce. Na závěr druhé kapitoly bude stručně popsán monitoring obce a finanční analýza rozpočtu obce.

V poslední kapitole teoretické části bude vymezeno financování školství. Tato kapitola bude zaměřena hlavně na regionální školství, které je pro obec určující, neboť ve Slatinicích funguje jak mateřská, tak základní škola. Zde bude určena samostatná a přenesená působnost obce v oblasti školství a jakou má škola právní subjektivitu.

V praktické části práce bude nejprve vymezena metodologie práce a výzkumné otázky. Poté bude představena obec Slatinice. Na začátku kapitoly o hospodaření obce budou

uvedeny jednotlivé rozpočty v určeném období sledovaných let 2014-2018. Dále bude probíhat analýza příjmů a výdajů rozpočtu za sledované období, poté vymezena oblast školství a výdaje z obecního rozpočtu, které jsou na tuto oblast vynakládány. Ve čtvrté podkapitole bude analyzováno financování obce. V páté podkapitole budou určeny monitorující ukazatele, tedy likvidita a zadluženost obce. Na konci páté kapitoly budou zodpovězeny výzkumné otázky a navržena případná doporučení pro zlepšení hospodaření obce.

Teoretická část

1 Struktura veřejné správy v České republice

V této kapitole bude uvedena struktura veřejné správy v České republice. Veřejná správa je tvořena soustavou orgánů státní správy a územní samosprávy a vazeb mezi nimi.

Nejvyšší orgán výkonné moci je vláda, která řídí přímo nebo přes jiné orgány státní správu. Tento orgán má všeobecnou působnost, ve správní oblasti sleduje, sjednocuje a koordinuje činnost ministerstev a dalších ústředních orgánů státní správy atd. Ústředními orgány se specializovanou působností jsou též ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy jako Český úřad zeměměřičský nebo katastrální. Výkon státní správy je dán jednotně pro celé území České republiky zákonem, tudíž má omezenou autonomii rozhodování a nižší orgány státní správy se musí podřizovat orgánům vyšším. Orgány státní správy se ustanovují jmenováním. Česká republika praktikuje na úrovni územní veřejné samosprávy tzv. smíšený model, což znamená, že na úrovni obcí i krajů je státní správa i územní samospráva vykonávána v rámci jedné územně administrativní jednotky. Pokud státní správu zastávají samosprávné orgány, jedná se poté o přenesenou státní správu.

1.1 Územní státní správa

Co se týče územní státní správy, tak v současnosti existuje na našem území dvoustupňový systém. Prvním stupněm jsou brány obecní úřady, případně pověřené obecní úřady a úřady s rozšířenou působností, které zastávají mnoho úkolů státní správy v rámci přenesené působnosti. Druhý stupeň tvoří krajské úřady, které vznikly na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. (Provazníková, 2009)

1.2 Územní samospráva

V této podkapitole bude blíže vysvětlena funkce územní samosprávy. V územní samosprávě, stejně jako v územní státní správě existuje dvoustupňový systém. Obec je brána jako základní jednotka územní samosprávy (ústavní zákon č. 1/1993, hlava VII čl. 99). Druhým stupněm jsou vyšší územní správní celky – kraje. Na území České republiky máme vymezeno 14 krajů. (Provazníková, 2009)

Územní samospráva má zákonem vymezenou svou rozhodovací autonomii, na které se zakládá celá řada vztahů ekonomických, politických, kulturních a dalších. Vymezení rozsahu samostatné působnosti je dáno v základních principech ústavou, platí tedy,

že zastupitelstva mohou rozhodovat v oblasti samosprávy, pokud se nejedná o věci, které zákon uděluje krajským zastupitelstvům.

Nyní budou představeny tři základní funkce, které plní územní samospráva:

- **Sociální funkce** – v územní samosprávě se jedná o společenství občanů, tudíž je nutné v tomto společenství rozvíjet kulturně sociální kontakty. Samospráva se podílí na zabezpečování sociální péče a služeb, stará se o bezpečnost občanů a ochranu jejich majetku.
- **Ekonomická funkce** – váže se na nutnost zmírňovat lokální nebo regionální projevy tržního selhání. Zde může územní samospráva pronajímat či prodávat svůj majetek, sama podnikat v rámci vedlejší hospodářské činnosti, a také udržovat příznivé podnikatelské klima.
- **Územně technická funkce** – tímto se rozumí správné využití území na základě územního plánu k různým aktivitám. (Peková, 2004)

V územní samosprávě dochází k decentralizaci veřejné správy. Stává se tak kvůli dosažení vyšší efektivity. Při zabezpečování veřejných statků přechází kompetence a odpovědnost z vyšší vládní úrovně na nižší, aby se lépe dodržovaly preference občana a mohla se podrobněji zkoumat struktura spotřebitelské poptávky po veřejných statcích. Občané se zde podílejí na samosprávě, mají právo podílet se na řízení veřejných záležitostí. (Peková, 2005)

1.3 Obec

Dalším logickým krokem bude uvést, co znamená termín obec. Základním územně samosprávním celkem je obec, je to základní územní jednotka státu, která má postavení územního samosprávního společenství, nestátního subjektu. Obec tvoří obyvatelstvo, které společně užívá určité území a má také právo na samosprávu, které je dáno ústavou. Je to veřejnoprávní korporace, která hospodaří s vlastním majetkem, v právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů. Obec se stará o celkový rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Při plnění úkolů chrání také veřejný zájem. (Zákon č. 128/2000 Sb.)

Obec v právním smyslu určují tři základní znaky, a to:

- území, na kterém leží,

- občané, jak s trvalým pobytem, tak čestným občanstvím obce, fyzické osoby s přechodným pobytem a také právnické osoby, podnikatelé, kteří mají své sídlo v obci, poté vlastníci nemovitostí na území obce,
- působnost obce.

1.3.1 Působnost obce

Jak již bylo zmíněno, na našem území se praktikuje smíšený model místní samosprávy, kde se využívá samostatná a přenesená působnost.

Samostatná působnost

Samostatná působnost na úrovni obcí a měst je důležitá pro zajištění vlastní samosprávy. Podle zákona č. 128/2000 Sb., *o obcích*, se tím rozumí, že státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat, jen pokud to vyžaduje ochrana zákona, a to takovým způsobem, který zákon ustanoví. Zastupitelstva mohou rozhodovat v oblasti samosprávy ve všem, pokud se nebude jednat o záležitosti, které zákon svěří zastupitelstvům krajů. (Ústavní zákon č. 1/1993, čl. 104 odst. 2)

Do samostatné působnosti obce je řazeno například:

- zabezpečování věcí, které jsou v zájmu občanů a obce – místní záležitosti veřejného pořádku,
- ustanovování rozpočtu obce,
- hospodaření obce s jejím majetkem,
- obecní policie,
- územní a regulační plán obce,
- program rozvoje územního obvodu obce,
- místní poplatky,
- zřizování organizačních složek obce,
- zřizování a správa předškolních zařízení, základních škol,
- zřizování zdravotnických zařízení a ochrana veřejného zdraví,
- spolupráce s jinými obcemi.

Přenesená působnost

K přenesené působnosti je obec zmocněna ze zákona, aby mohla vydávat na základě zákona a v jeho mezích nařízení obce. (Zákon č. 128/2000 Sb.)

Přenesená působnost a její rozměr je u obcí různý, u většiny jde nejméně o vedení matriky a zajištění evidence občanů, je vykonávána ve správním obvodu obce. V současné době u nás existují tři druhy obcí, které rozlišují rozdílný rozsah přenesené působnosti, neboť tento rozsah ovlivňuje řada zvláštních zákonů. Jedná se o obce se základním rozsahem přenesené působnosti, kde vykonávají působnost orgány obce na svém území, tyto mohou v rámci své působnosti jednat v těchto případech:

- vydávání nařízení obce,
- rozhodování o místních a účelových komunikacích,
- projednávání přestupků,
- jsou vodoprávním úřadem a spravují drobné toky,
- jsou povodňovým orgánem atd.

Poté se jedná o obce s pověřeným obecním úřadem, které vykonávají přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem, které jsou oprávněny:

- rozhodovat v prvním stupni ve správním řízení o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech osob, pokud zvláštní zákon nestanoví jinou příslušnost,
- zajišťovat volby do Parlamentu České republiky, do zastupitelstev krajů, do zastupitelstev obcí a do Evropského parlamentu,
- rozhodovat o poskytování peněžité a věcné dávky nebo půjčky,
- také jsou orgánem ochrany přírody,
- jsou vodoprávní úřadem a povolují odběr a nakládání s vodami,
- jsou orgánem ochrany zemědělského půdního fondu atd.

Posledním druhem jsou obce s rozšířenou působností, které vykonávají tyto kompetence:

- evidence obyvatel, vedení registru obyvatel,
- vydávání občanských průkazů a cestovních dokladů, řidičských průkazů,
- vodoprávní řízení a vydávání souhlasu k vodním stavbám,
- živnostenský úřad,
- doprava, silniční hospodářství pro silnice II. a III. třídy,
- sociálně právní ochrana dětí,
- dávky a sociální služby,

- péče o staré, zdravotně postižené, nepřizpůsobivé občany,
- ochrana životního prostředí,
- vykonávání státní správy lesů.

1.3.2 Druhy obcí

V souvislosti se zákonem o obcích se samosprávné celky rozlišují jako:

- obce,
- městyse, na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády, ty které byly městysem před 17. květnem 1954, jím mohou být nadále,
- města, která musí mít alespoň 3 000 obyvatel, městem se stanou stejně jako v případě městyse,
- statutární města, kterými jsou Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Prostějov a Třinec. Tyto města se mohou členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy.
- Hlavní město Praha, které je současně hlavním městem České republiky, krajem i obcí, má upraveny své vnitřní poměry ve věcech správy města Statutem hlavního města Prahy.

Obce se dále člení podle pravomocí do tří stupňů přenesené působnosti, byly zmíněny v podkapitole výše:

- obce I. typu, se základním rozsahem výkonu státní správy, které se starají o ochranu pořádku, potřeby obce a evidenci obyvatel,
- obce II. typu, s pověřeným obecním úřadem, kterému je mimo jiné podřízen odbor matriční a stavební úřad,
- obce III. typu, s obecním úřadem obce s rozšířenou působností, který může vydávat řidičské průkazy, živnostenské oprávnění, cestovní a osobních doklady, atd.

1.3.3 Orgány obce

Nyní budou uvedeny orgány obce, které obec spravují a v České republice jsou upraveny zákonem č. 128/2000 Sb., *o obcích*. Orgány obce jsou zvoleny v komunálních volbách do funkce.

Mezi orgány obce patří:

- zastupitelstvo obce,
- rada obce,
- starosta a jeho zástupci,
- obecní úřad,
- výbory, komise.

Zastupitelstvo obce

Asi nejznámější a nejpočetnější orgán obce je zastupitelstvo. Je to kolektivní volený orgán, který může rozhodovat ve všech samosprávních záležitostech, má rozhodující rozhodovací pravomoci. Členy zastupitelstva se stávají zástupci zvolených politických nebo nezávislých uskupení na dobu jednoho volebního období, to znamená čtyř let, podmínkou je dosáhnutí zletilosti. Počet členů zastupitelstva je určen podle počtu obyvatel a územního obvodu obce. Počet členů je stanoven tak, aby zastupitelstvo obce mělo v obci, městyse, městě, městském obvodu, městské části do 500 obyvatel, zastoupeno 5 až 15 členů, nad 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů, nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů, nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů, nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů a nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů. (Zákon č. 128/2000 Sb.)

Pro jakékoliv rozhodnutí, usnesení nebo volbu musí hlasovat nadpoloviční většina členů zastupitelstva. Všechna jednání zastupitelstva obce musí být veřejná, může se jich zúčastnit kdokoli. Zastupitelstvo v rámci samostatné působnosti rozhoduje o:

- programu rozvoje území obce,
- rozpočtových opatření a rozpočtu a závěrečném účtu obce,
- přijetí úvěru a půjček, převzetí dluhu,
- výši věcných a osobních nákladů obecního úřadu,
- smlouvy o poskytnutí dotace,
- poskytnutí půjčky,
- rušení a zakládání právnických osob,
- vklady obce do společností a nadací,
- smlouvy o sdružení,
- obecně závazné vyhlášky,
- zakládání, zřizování nebo zániku neziskových organizací.

Zastupitelstvo obce má také v kompetenci schvalování majetkových záležitostí, které jsou následující:

- nabytí a převod nemovitostí v majetku obce,
- zastavení nemovitých, movitých věcí, nebo práv a zřizování věcného břemene,
- bezúplatný převod peněz a movitých věcí, prominutí pohledávek,
- dohodu o splátkách s lhůtou splatnosti nad 18 měsíců,
- peněžitých i nepeněžitých vkladů, majetkové účasti na podnikání jiných subjektů,
- zřízení práva hospodaření s majetkem,
- bezúplatné postoupení pohledávek,
- předání majetku do odborné péče na základě smlouvy za odpovídající odměnu, která pokryje náklady na péči o svěřený majetek. (Peková, 2004)

Zvolení členové zastupitelstva mezi sebou volí členy rady obce.

Rada obce

Na zastupitelstvo navazuje rada, ta je výkonným orgánem obce. V oblasti samostatné působnosti tato rada odpovídá zastupitelstvu obce. V přenesené působnosti se musí řídit podle zákona. V radě vždy figuruje starosta a místostarosta obce, další členové jsou voleni z řad zastupitelů. Ve velkých městech je to poté primátor, jeho náměstci a ostatní členové. Počet členů rady obce musí být nejméně 5 a nejvýše 11, je vždy lichý, členů rady nesmí být nikdy více, než je jedna třetina zastupitelstva obce. Rada není volena v obcích, kde je zastupitelů méně než 15, zde je její pravomoc vykonávána starostou obce. Na rozdíl od zasedání zastupitelstva, které je veřejné, je jednání rady obce neveřejné. Rada je schopna schvalovat usnesení, je-li přítomna nadpoloviční většina členů.

Rada obce má například tyto pravomoci:

- vydává nařízení,
- zabezpečuje hospodaření obce podle rozpočtu a provádění rozpočtového opatření podle rozsahu stanoveného zastupitelstvem obce,
- zřizuje nebo zakládá právnické osoby a organizační složky,
- řeší návrhy, připomínky, které jí předkládají zastupitelé obce, nebo komise,
- rozhoduje o záležitostech obce jako jediného společníka obchodní společnosti,
- zřizuje a ruší komise rady obce, jmenuje a odvolává z funkce jejich předsedy a členy,

- ve sféře samostatné působnosti obce přezkoumává plnění úkolů obecním úřadem a komisemi.

Starosta obce a jeho zástupci

Nejvyšší představitelem obce je její starosta. Starosta zastupuje obec jako její představitel navenek a je uznáván jako statutární orgán obce. Musí být občanem České republiky. Za výkon své funkce se odpovídá zastupitelstvu, ze kterého byl i s místostarostou zvolen. Místostarosta zastupuje v nepřítomnosti starosty jeho pozici. Starosta zastává funkci statutárního orgánu zaměstnavatele a řídí a dohlíží na pracovníky obecního úřadu, pokud obec nemá tajemníka.

Do pravomocí starosty patří:

- sdělování informací veřejnosti,
- svolávání zastupitelstva obce a rady obce,
- příprava a vedení schůzí rady obce a zastupitelstva,
- jmenování a odvolávání tajemníka obecního úřadu se souhlasem ředitele krajského úřadu,
- odpovídá za provádění auditu hospodaření obce. (Peková, 2004)

Obecní úřad

Nyní budou uvedeny působnosti obecního úřadu. Přenesená i samostatná působnost obce, která souvisí s administrativně organizační činností je vykonávána obecním úřadem. V čele tohoto úřadu je starosta obce, tvoří jej také místostarosta, v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností také tajemník a poté zaměstnanci obce ve výkonných orgánech, tato místa zřizuje rada obce. Těmito výkonnými orgány rozumíme odbory. Jejich počet a náplň práce závisí na několika faktorech, jako je velikost obce, rozměru samosprávné působnosti a výkonu státní správy. Nejčastěji je možno se setkat s odbory rozvoje služeb, s odborem pro styk s veřejností, s odbory rozvoje obce a územního plánování, s personálním odborem, s odbory rozpočtu, s odbory organizace a řízení, se sociálním odborem nebo také s odbory podnikání.

V oblasti samosprávné samostatné působnosti plní obecní úřad úkoly, určené zastupitelstvem nebo radou obce, výborům a komisím pomáhá v jejich náplni práce a také

rozhoduje v případech, které mu stanoví zákony. U obcí s větším rozsahem přenesené působnosti je také větší členitost obecního úřadu. Například se tu vyplácí sociální dávky.

Výbory a komise

Kontrolními a poradními orgány obce jsou výbory a komise. Předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva. Výbory jsou zřizovány zastupitelstvem obce jako jejich kontrolní a iniciativní orgány. Povinně musí zastupitelstvo zřídit výbor finanční a kontrolní. Finanční výbor kontroluje hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce a vykonává také další činnosti, kterými jej pověří obecní zastupitelstvo. Kontrolní výbor dohlíží na plnění usnesení zastupitelstva a rady obce a dodržování právních předpisů. Do těchto výborů nesmí být začleněni žádní členové obce, kteří se zabývají hospodařením obce, tudíž ani starosta, ani místostarosta a tajemník. Další podmínka je, že tyto výbory musí mít nejméně tři členy. Pokud v obci žije alespoň 10 % občanů hlásících se k jiné než české národnosti, je zřízen také výbor pro národnostní menšiny, jehož nadpoloviční většina je tvořena příslušníky této menšiny. Poté se také zřizuje osadní výbor, který má v náplni činnosti podávat návrhy týkající se části obce ve které je zřízen.

Komise jsou zase poradní a iniciativní orgány rady obce, které jsou oprávněny předkládat návrhy týkající se samostatné působnosti obce. Co se týče přenesené působnosti obce, jsou komise jejími výkonnými orgány a odpovídají starostovi.

Dalším poradním orgánem mohou být pro zastupitele také veřejné schůze občanů, na kterých se zjišťují jejich návrhy a názory. Tyto mohou poté využít ke zlepšení fungování obce.

2 Finanční hospodaření obce

Územní samospráva zabezpečuje mnoho stránek týkajících se veřejné povahy, jedním z nejdůležitějších je starost o ekonomickou stránku obce, tedy zabezpečování veřejných statků. Jako nástroj pro tuto funkci slouží obcím rozpočty. Ty se starají o funkčnost územní samosprávy a financují potřeby v regionálním a lokálním veřejném sektoru, také ovlivňují dlouhodobý sociálně ekonomický rozvoj v obcích. (Peková, 2004)

2.1 Rozpočet obce

V rámci rozpočtů obcí i krajů, tedy územně samosprávných celků jsou sestavovány jejich územní rozpočty a mimorozpočtové fondy, které jsou součástí rozpočtové soustavy.

2.1.1 Územní rozpočet

Územní rozpočet je decentralizovaný peněžní fond, který je tvořen, rozdělován a používán s využitím nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování. Slouží k zajištění a financování politiky obce, kdy slouží jako nástroj realizace volebního programu, a také k prosazování zájmů a zvýhodňování regionu a obyvatel obce. Dává do rozvahy příjmy a výdaje obce a je rozpočtovým plánem, podle kterého se v rozpočtovém období, které trvá jeden kalendářní rok, hospodaří.

Každý územní rozpočet plní tyto funkce:

- **alokační** – nejdůležitější funkce, neboť jejím prostřednictvím se rozdělují finance v lokálním nebo regionálním veřejném sektoru,
- **redistribuční** - na úrovni územní samosprávy značně omezena, většinou jen na sociální výpomoc,
- **stabilizační** – také se více využívá na úrovni vyšší samosprávy. (Peková, 2004)

Celý rozpočtový proces slouží jako nástroj bilancování plánovaných příjmů a výdajů obce. Ukazuje, jak plynou do rozpočtu finance, tedy příjmy na příjmový účet rozpočtu a zároveň se výdaji hradí potřeby obce. Z tohoto je možno poznat, že během rozpočtového období dochází k časovým nesrovnalostem mezi příjmy a výdaji a ani na konci rozpočtového období není na příjmovém účtu plánovaný stav finančních prostředků, protože byly použity na financování potřeb obce. Z tohoto pohledu je tedy rozpočet jakousi bilancí příjmů a výdajů a většina z nich se každoročně zpravidla opakuje.

Hospodaření obce lze tedy popsat tímto vztahem: $F_1 + P - V = F_2$

F_1 – stav peněžních prostředků v rozpočtu na počátku rozpočtového období,

P – příjmy,

V – výdaje,

F_2 – stav peněžních prostředků v rozpočtu na konci rozpočtového období.

Pokud je F_2 větší než F_1 , musí se vytvořit v rozpočtu finanční rezerva pro hospodaření v dalším rozpočtovém roce. Pokud je to opačně, tedy F_1 větší než F_2 , musí se využít rezerv z minulých období nebo jiných zdrojů na vyrovnaní rozpočtové bilance. Neboť daňové příjmy a dotace přicházejí na účet obce až na začátku dalšího rozpočtového období, musí někdy využít k financování potřeb obce krátkodobý úvěr.

Další funkcí územního rozpočtu je úloha finančního plánu, což znamená, že obec využívá pouze ty finanční prostředky, které má k dispozici. Jsou to příjmy, které lze očekávat, rezervy a případně půjčky. Tento plán se ale samozřejmě může odlišovat od reality, takže rozpočet v průběhu roku může měnit. (Provazníková, 2009)

Struktura územního rozpočtu

Územní rozpočet obce se třídí podle závazné rozpočtové skladby na běžný a kapitálový rozpočet. Toto rozdělení pomáhá přesně určit, na co jsou využívány příjmy. **Běžný rozpočet** je bilance běžných příjmů a běžných výdajů, z nichž většina se pravidelně každoročně opakuje, vztahující se k danému rozpočtovému roku. Těmito příjmy se financují provozní potřeby obvyklých neinvestičních výdajů. Běžný rozpočet se sestavuje jako vyrovnaný nebo deficitní. Vyrovnaný rozpočet znamená, že se příjmy rovnají výdajům. V **kapitálovém rozpočtu** se bilancují příjmy, které financují investiční potřeby, týkající se období několika let. Kapitálový rozpočet je vyrovnaný, pokud se jeho výdaje rovnají příjmům. Pokud je deficitní, znamená to, že jsou kapitálové výdaje větší, než příjmy a přebytkový, pokud jsou výdaje menší, než příjmy. Příjmy kapitálového rozpočtu se v praxi doplňují návratnými příjmy. Z každého rozpočtu vychází rozpočtový výhled, který mají obce a kraje povinnost sestavovat od roku 2001, zákonem č. 250/2000 Sb., o *rozpočtových pravidlech územních rozpočtů*. Tento výhled slouží ke střednědobému finančnímu plánování na dobu 2 až let. Sestavuje se alespoň ve čtyřech ukazatelích, kterými jsou celkové příjmy, celkové výdaje, celkové pohledávky a celkové závazky. Hlavní zásadou je schopnost nepodhodnocovat výdaje a nenadhodnocovat příjmy budoucích let. (Peková, 2004)

2.1.2 Rozpočtový proces

Pro řízení hospodaření územního samosprávného celku je třeba navrhnout rozpočtový proces, který je právně ukotven v zákonu č. 250/2000 Sb., *o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů*. Rozpočtový proces má zpravidla delší dobu trvání, než rozpočtové období, pojímá dobu od 1,5 až 2 roky. Tento proces může být rozvrhnut do jednotlivých etap, a to:

- analýza minulosti a stanovení priorit pro rozpočtové období,
- sestavení návrhu rozpočtu,
- projednávání a schvalování rozpočtu,
- kontrola plnění rozpočtu,
- sestavení přehledu o skutečném plnění rozpočtu,
- projednání a kontrola,
- aktualizování programu rozvoje a rozpočtového výhledu.

Sestavení návrhu rozpočtu a jeho projednávání

Sestavování návrhu územního rozpočtu provádí výkonný orgán obce, většinou se jedná o finanční odbor. Rozpočtový výhled slouží jako podklad pro sestavení návrhu a dále sestavování navazuje na údaje z rozpisu platného státního rozpočtu. Také počítá s napojením na další rozpočty. Do návrhu jsou zařazeny požadavky zastupitelů, odborů a organizací řízených obcí. Projednávání návrhu rozpočtu se děje ve finančních výborech a radách obce.

Schvalování rozpočtu

Zastupitelstvo jako volený orgán má výhradní pravomoc na schvalování rozpočtu. Rozpočet je buďto vyrovnaný, přebytkový nebo schodkový. Ten musí být poté vyrovnan. Každý rozpočet musí plnit zásady reálnosti a pravdivosti, a také úplnosti a jednotnosti. Znamená to, reálný odhad příjmů a výdajů rozpočtu a dosažení závazné rozpočtové skladby.

Kontrola plnění rozpočtu a závěrečný účet

Předchozí zásady a jejich plnění se odráží v kontrole a vyhodnocení plnění rozpočtu. Závěrečný účet je sestavován finančním odborem a radou obce a poté schvalován zastupitelstvem. Obec je povinna nechat si přezkoumat své hospodaření krajským úřadem nebo auditorem. Zpráva o přezkoumání hospodaření obce je poté zahrnuta v projednávání závěrečného účtu. Závěrečný účet musí být podle zákona uveřejněn na úřední desce nejméně

15 dní před zasedáním zastupitelstva, aby se k němu mohli vyjádřit občané. (Zákon č. 250/2000 Sb.)

2.1.3 Rozpočtová skladba

Nyní bude uvedeno, o co se jedná v rozpočtové skladbě. Závazné členění příjmů a výdajů obce plní rozpočtová klasifikace neboli rozpočtová skladba. Tato skladba upravuje způsob třídění všech peněžních operací veřejných rozpočtů v České republice. Rozpočtová skladba se třídí podle 3 základních hledisek:

- **druhov**é, tedy základní, které třídí všechny peněžní operace na příjmy, výdaje a financování,
- **odvětvov**é, které třídí příjmy a výdaje podle odvětví, tudíž umožňuje mít o odvětvích, zahrnutých v rozpočtu přehled,
- **konsolidační**, které člení peněžní operace podle stupně konsolidace, tedy udává celkovou výši příjmů a výdajů obce.

Peková (2009) uvádí ještě čtvrtý druh třídění, a to kapitolní. Ten je povinný jen u státního rozpočtu, tudíž jsem jej do rozpočtové skladby územní samosprávy nezahrnula.

Nyní bude ještě definováno druhové třídění, které je základním systémem třídění rozpočtové skladby. Využívá čtyřmístný kód, který rozlišuje v první číslici třídy, ve druhé číslici seskupení položek, ve třetí číslici podseskupení položek a v poslední čtvrté číslici jednotlivé položky příjmů a výdajů.

2.1.4 Příjmy rozpočtu obce

Příjmy obce jsou nenahraditelnou součástí rozpočtu, neboť slouží k pokrytí veřejných výdajů. Jsou to nenávratně inkasované prostředky připsané na bankovní účet, nepočítají se do nich ale vypůjčené finanční prostředky a přijaté splátky půjček. Příjmy se dělí na dvě základní podskupiny, kterými jsou vlastní příjmy, jak běžné, tak kapitálové a dotace. Všechny se poté člení do čtyř tříd podle druhového třídění. Jsou to daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace.

Daňové příjmy

První třídu tvoří příjmy daňové. Patří do skupiny vlastních příjmů rozpočtu, ve které zastávají největší roli. Příjmy daňové se skládají ze sdílených a svěřených daní – z těch mají obce největší příjem do rozpočtu, a poté z místních poplatků a správních poplatků.

První skupinu daňových příjmů tvoří **sdílené daně**. Podle zákona č. 243/2000 Sb., *o rozpočtovém určení daní*, jsou dány druhy celostátně vybíraných daní, u kterých část jejich výnosu putuje do rozpočtu obce nebo regionu. Nazývají se sdílené daně. Do tohoto druhu patří daň:

- z přidané hodnoty,
- z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti,
- z příjmu fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- z příjmu fyzických osob ze samostatně výdělečné činnosti,
- z příjmu právnických osob.

Druhou skupinou jsou **svěřené daně**, podobně jako u sdílených daní, i zde zákon nařizuje, že výnos z daní z celostátně platných daňových zákonů přichází do rozpočtu obce. Zde se jedná o daň z nemovitých věcí, která připadá obci, ve které se nemovitost nachází a část daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti.

Dalšími daňovými příjmy jsou **místní poplatky**. Obce mohou samy vybírat podle zákona č. 565/1990 Sb., *o místních poplatcích*, tyto poplatky:

- za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- ze vstupného,
- ze psů,
- za lázeňský nebo rekreační pobyt,
- za užívání veřejného prostranství,
- z ubytovací kapacity,
- za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.

Poslední skupinu tvoří **správní poplatky**, tyto poplatky jsou povinné a vymezuje je zákon č. 634/2004 Sb., *o správních poplatcích*. Jsou spojené s úkony státní správy v přenesené působnosti. Jedná se například o poplatky za ověření listiny a podpisů.

Nedaňové příjmy

Druhou složkou obecních příjmů jsou nedaňové příjmy, které může samosprávný celek ovlivňovat. Nedaňové příjmy jsou složeny zejména **příjmy z vlastního podnikání obce**. Tvoří je příjmy z pronájmu a prodeje majetku, z finančního investování, také zisky municipálních podniků a podíly na zisku podniků s majetkovým vkladem obce. Další částí nedaňových příjmů jsou **příjmy z uživatelských poplatků** za lokální služby. Nejčastěji se jedná o poplatky za vodné a stočné, za školní stravování, služby knihoven apod. Třetí součástí nedaňových příjmů jsou **sankční pokuty**. Obce dostávají do rozpočtu příjmy za přestupky z pokut za nepořádek, z přestupků proti majetku atd. Do **ostatních nedaňových příjmů** patří zejména příjmy z mimorozpočtových fondů, plánované příjmy ze sdružování finančních prostředků několika obcí a neplánované příjmy, které jsou tvořeny dary a výnosy ze sbírek.

Kapitálové příjmy

Tyto příjmy jsou velmi nepravidelné a nahodilé. Kapitálové příjmy jsou tvořeny prodejem majetku obce, dále přijatými dary nebo příspěvky na pořízení majetku. Zde musí obec přemýšlet dlouhodobě ekonomicky, aby nerozprodala všechno své vlastnictví, pokud potřebuje finanční hotovost na pokrytí běžných nákladů.

Přijaté dotace

Tyto jsou tvořeny nenávratnými peněžními transfery poskytovanými k financování obcí v příjmech pomocí dotací ze státního rozpočtu a státních fondů. Tyto dotace slouží hlavně **k financování přenesené působnosti** obce, také ale k financování provozních potřeb – **běžné dotace** a k investičnímu zajištění - **kapitálové dotace**. Dalším kritériem rozdělení dotací je způsob jejich získávání obcemi. Jedná se buď o **nárokové dotace** – dostávají je pravidelně bez nutnosti o žádost nebo **nenárokové dotace** – musí o ně zažádat a splnit určité požadavky. Poté mohou být dotace do územních rozpočtů poskytovány také jako **účelové dotace** a **neúčelové dotace**. Účelové dotace slouží k financování běžných potřeb fungování obce na určitý účel a omezují pravomoc volených orgánů v oblasti financování. Jedná se například o zajištění veřejných statků jako základní školství, nebo na vyrovnání rozdílů v daňové kapacitě. Naopak neúčelové dotace jsou nepodmíněné a obce je mohou využívat dle vlastního uvážení a tím tedy posilují pravomoc a odpovědnost orgánů obce za jejich hospodaření. (Provazníková, 2009)

2.1.5 Výdaje rozpočtu obce

Z hlediska rozpočtového plánování jsou členěny výdaje obce na **plánované** a **neplánované**. Pokud mohou být výdaje naplánovány, neboť se běžně opakují, jsou nazývány jako plánované, to jsou například výdaje na financování provozu škol, na provoz úřadu, na platy zaměstnanců. Naopak, pokud jsou výdaje nečekané a nahodilé, jsou nazývány neplánované, patří sem například podpora občanů při živelných katastrofách nebo sankční výdaje. Tyto výdaje jsou zpravidla financovány z rezerv v rozpočtu obce. Toto členění má tedy význam při bilancování rozpočtu. Nejčastěji se ale využívá členění dle rozpočtové skladby podle druhového třídění na **běžné** a **kapitálové výdaje**.

Běžné výdaje se využívají při financování potřeb obce, které se v rozpočtovém období opakují pravidelně. Jedná se o například o neinvestiční nákupy a související výdaje jako náklady na opravu a údržbu obecního úřadu, veřejného prostranství atd. Dále výdaje na platy a pojistné a výdaje neinvestičních dotací neziskovým organizacím.

Kapitálové výdaje jsou určeny k financování dlouhodobých, investičních potřeb, které jsou většinou jednorázové a přesahují jedno rozpočtové období. Jedná se jak o výdaje na nové investice, tak o splácení investičních půjček. Podle zákona č. 250/2000 Sb., *o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů*, se z rozpočtu obce hradí zejména:

- závazky z plnění povinností uložených jí zákony,
- výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti,
- výdaje spojené s výkonem státní správy,
- závazky z uzavřených smluvních vztahů,
- závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi,
- výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšnou činnost,
- úhrada úroků z přijatých úvěrů a půjček,
- výdaje na emise dluhopisů,
- jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce.

2.1.6 Finanční analýza rozpočtu a jeho monitoring

Následující část bude zaměřena na finanční analýzu obce. Finanční analýza slouží nejen ke komplexnímu zhodnocení finanční situace obce, ale zaměřuje se na zjišťování silných a slabých stránek hodnotových procesů subjektů územní samosprávy. (Růčková, 2011)

Finanční analýza systematicky rozebírá získaná data, především z účetních výkazů, pomocí kterých poté hodnotíme minulost, současnost a předjímáme budoucnost financování obce, kdy doporučíme další strategii. (Kadeřábková, Peková, 2012)

Co se týče monitoring obcí, ten je prováděn Ministerstvem financí pro zhodnocení hospodářské situace obce. Pro sledování soustavy ukazatelů, které pocházejí z finančních a účetních výkazů obce se užívá označení SIMU, nebo-li soustava informativních a monitorujících ukazatelů. Mezi monitorující ukazatele je zahrnuta celková likvidita a podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům, tedy zadluženost. (Růčková, 2011)

Přesněji bude monitoring analyzován v praktické části bakalářské práce.

3 Financování školství

Úroveň školství patří mezi důležité priority státu. Mezi všeobecné zásady pro rozdělení finančních prostředků pro školy patří spravedlnost, hospodárnost, průhlednost a objektivnost. Vzhledem k zaměření této bakalářské práce bude nyní blíže představena problematika financování školství z pohledu obce, ale také obecné principy financování školství v ČR.

3.1 Financování regionálního školství

Tato kapitola bude zaměřena na financování regionálního školství, neboť obec má povinnost zabezpečovat veřejné statky, jakým je základní školství. Pojem regionální školství zahrnuje všechny školy a školská zařízení podléhající školskému zákonu. Jedná se o mateřské školy a předškolní zařízení, základní školy, speciální školy, gymnázia, střední, vyšší odborné školy a školské zařízení.

Školství je financováno z veřejného rozpočtu, ať už se jedná o státní, krajský nebo obecní, neboť školní vzdělávání je bráno jako veřejný statek. Kvalita vzdělávacího procesu je závislá na dostatku finančních a dalších prostředků. V České republice je každému občanovi garantováno bezplatné základní a střední vzdělání. (Ochrana, 2010)

Základními finančními zdroji školství jsou prostředky z resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT). Druhým důležitým zdrojem financování jsou příspěvky obcí a měst. Příspěvky MŠMT putují především na platy pedagogů a ostatních zaměstnanců škol a také na náklady spojené s výukou. Příspěvky obcí a měst jdou na provozní výdaje škol. Obce získávají finanční prostředky ze státního rozpočtu jako účelovou neinvestiční dotaci, která je přerozdělována prostřednictvím orgánů Krajského úřadu. (Peková et al., 2012)

České školství je financováno na základě tzv. normativů. Jedná se o normativy republikové a krajské. **Republikové normativy** představují průměrný příspěvek ze státního rozpočtu, který určuje MŠMT, na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta v oblasti předškolního, základního, středního nebo vyššího odborného vzdělávání zřizovaných kraji, obcemi a svazky obcí na kalendářní rok. Tyto příspěvky tvoří celkový objem přímých neinvestičních výdajů (NIV), které se dělí na mzdové prostředky (MP), odvody a na další neinvestiční výdaje (ONIV). Tyto normativy zahrnují také vyjádření limitu počtu zaměstnanců (PZ), kteří připadají na 1000 dětí, žáků nebo studentů v určitém věku.

Celkový finanční objem přímých neinvestičních výdajů zahrnuje mimo výdajů na vzdělávání i výdaje za stravování a ubytování žáků, náklady spojené s výukou zdravotně postižených žáků, náklady na mzdy pracovníků, pojistné a sociální zabezpečení, výdaje na učební pomůcky, na zájmové vzdělávání a další vzdělávání pedagogických pracovníků a výdaje na činnosti, které pomáhají rozvíjet školu a další vzdělávání. (Zákon č. 561/2004 Sb.)

MŠMT zašle finance krajům na zvláštní účet a ty pak tyto finance rozdělují na základě krajských normativů. **Krajské normativy** jsou stanovené jako výdaje na jednotku výkonu. Krajský úřad má kompetenci stanovit výši krajských normativů na příslušný kalendářní rok a musí přitom respektovat ustanovení vyhlášky o krajských normativech a ukazatele rozhodné pro stanovení krajských normativů. (Peková et al., 2012)

Dalšími možnostmi, jak mohou školy získat finanční prostředky, specifikuje školský zákon č. 561/2004 Sb., jsou to například dary a dědictví, dotace na úhradu výdajů z rozpočtu Evropské unie, příspěvky od zřizovatele, úplata za školské služby a vzdělávání atd.

3.1.1 Samosprávná a přenesená působnost obce v oblasti školství

Výkon státní správy ve školství přiděluje hospodaření krajům a obcím, ale i MŠMT, České školní inspekci, školským radám a ředitelům předškolních i školských zařízení. Obec má možnost zřizování organizací pro výkon svých samosprávních funkcí, jako jsou komise pro výchovu a vzdělávání. Obec zabezpečuje investiční a neinvestiční náklady kromě mzdových prostředků, učebnic, školních pomůcek a potřeb hrazených státem pro předškolní zařízení. Pro výkon státní správy ve školství jsou určeny obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Ty zpracovávají návrhy rozpisů rozpočtů finančních prostředků státního rozpočtu v souladu se zásadami stanovenými ministerstvem a krajskými normativy a předávají je krajskému úřadu. Podle zákona č. 561/2004, má obec v rámci samosprávné působnosti pravomoc zřizovat a rušit školy a školská zařízení a dbát o soulad rozvoje vzdělávání se zájmy občanů obce a kraje, s potřebami trhu práce, s demografickými změnami na svém území. Má také dbát o dostupnost vzdělávání a školských služeb. Obec musí zajistit podmínky pro plnění školní docházky pro žáky s trvalým pobytem a děti umístěných v zařízeních pro výkon ochranné nebo ústavní výchovy na území této obce a také je obce povinna zajistit podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky pro děti s trvalým pobytem v obci nebo děti v dětském domově,

který leží na území obce. Obec má také povinnost zabezpečit stravování dětí docházejících do škol a školských zařízení zřizovaných obcí.

3.1.2 Škola jako příspěvková organizace

V současné době mají všechny školy svou právní subjektivitu a hospodaří nejčastěji jako příspěvkové organizace, to je případ i základní a mateřské školy ve Slatinicích, kterou se bude bakalářská práce zabývat v praktické části. Příspěvková organizace je zřizována obcí nebo krajem a musí dodržovat zákony a vyhlášky o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu. Statutárním zástupcem je ředitel, kterého jmenuje buď rada obce, nebo kraj. Příspěvková organizace má právo vykonávat hospodářskou činnost, pokud ji nevykonává na úkor její hlavní činnosti – vzdělávání. Příspěvková organizace může být zřízena pro různé účely, ale jen školská příspěvková organizace, která má formu „školské právnické osoby“ je vytvořena za účelem poskytování vzdělávání a školských služeb. (Zákon 561/2004 Sb.)

Příspěvková organizace vytváří tyto fondy:

- **Rezervní fond** – ten může sloužit k dalšímu rozvoji organizace, ke krytí výdajů a ztrát z provozní činnosti, na základě schválení zřizovatelem jej tvoří zlepšený hospodářský výsledek a může být snížen odvodem do fondu odměn.
- **Fond investic** – slouží k financování investičních potřeb, na koupi dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, k úhradě investičních půjček, hlavními zdroji jsou odpisy z prodeje majetku, dotace, dary atd.
- **Fond odměn** – tvořen ze zlepšeného výsledku hospodaření organizace, slouží k motivaci, hradí se z něj odměny zaměstnancům nebo překročení na mzdy, výše tohoto fondu musí být schválena zřizovatelem.
- **Fond kulturních a sociálních potřeb** – sociální typ fondu, sloužící k zabezpečení zaměstnanců v oblasti sociální a kulturní, k pořízení hmotného majetku, má samostatný bankovní účet a je tvořen v průběhu roku z přidělu ze státního rozpočtu.(zákon 250/2000 Sb.)

Praktická část

4 Finanční analýza

Cílem praktické části bude analyzovat hospodaření obce, jak z pohledu příjmů a výdajů, tak z pohledu financování rozpočtu obce, monitorujících ukazatelů a analyzovat financování v oblasti školství. Bude se jednat o období let 2014-2018, aby byl přehled údajů srovnáván s různými roky sestavených rozpočtů. K dosažení stanoveného cíle je třeba položit výzkumné otázky, které budou zodpovězeny na konci praktické části.

1. Existuje rozdíl mezi skutečnými a plánovanými příjmy a výdaji obce za dané rozpočtové období?
2. Z jakého druhu rozpočtových příjmů má obec ve sledovaném období nejvyšší příjem?
3. Na které odvětví dle rozpočtové skladby vynakládá obec největší výdaje?
4. Je obec schopna uspokojovat své závazky vůči věřitelům?

Praktická část bakalářské práce bude zaměřena na analýzu sekundárních dat, tedy na analýzu rozpočtů obce. Všechny materiály byly čerpány z rozpočtů obce ze stránek Ministerstva financí ČR, které vytvořilo portál Monitor, pro přehledný výkaz hospodaření všech obcí na území České republiky. Všechny údaje jsou tedy přesné, aby nedošlo ke zkreslení.

Na konci budou doporučeny a navrhnuty případné změny, které mohou dopomoci obci k lepšímu hospodaření.

5 Charakteristika obce Slatinice

V úvodu bude přiblížena obec, kde leží, jakou má historii a jaká je její současnost.

Obec Slatinice se nachází na východním úpatí Velkého Kosíře, poloha obce je výhodná na dojezd jak do krajského města Olomouc, tak i například do Prostějova či Litovle. Název obce je odvozen od tzv. slatin, tedy močálů, které se na jejím území nacházely. První písemná zmínka o Slatinicích pochází z roku 1249 z doby vlády Přemyslovců. V této obci se nachází lázně, které se zaměřují hlavně na léčbu pohybového ústrojí. To, že se zde lázně nachází, se promítlo i do pečeti obce, která znázorňuje nádobu, do níž vtéká voda.

Co se týče rozlohy obce, patří mezi středně velké s rozlohou 778 ha. Obec Slatinice se skládá ze 2 samostatných částí, Slatinice a Lípy

5.1 Struktura obce

Obec Slatinice patří mezi obce s obecním úřadem, jež nemá ani rozšířenou působnost, ani pověřený obecní úřad. Podle zákona č. 128/2000 Sb., *o obcích*, jak již bylo vysvětleno v teoretické části, jsou povinně zřízeny v obci následující orgány. Do samosprávy obce spadá 15 členné zastupitelstvo, 5 členná rada, kterou tvoří starosta s místostarostou a 3 členové zastupitelstva. Dále je v obci zřízen finanční výbor, tvořen 3 členy a kontrolní výbor, tvořen 4 členy. Uvolněným starostou obce je již druhé volební období pan Bc. Ondřej Mikmek, jeho neuvolněný místostarosta je pan Stanislav Havlíček.

5.2 Občanská vybavenost

Co se týče občanské vybavenosti, v obci se samozřejmě nachází základní i mateřská škola, které budou zmíněny v rámci analýzy. Nachází se zde i lázně, jak již bylo psáno výše. Ty pořádají spolu s obcí v průběhu roku různé akce, jako Vítání lázeňské sezóny, Dětský den atd. Největší událostí jsou každoročně hody. V obci se konají jarmarky, přijíždí kolotoče, pořádá se tzv. Slatinické umělecké léto, kde může každý občan přispět se svým uměleckým dílem.

V obci fungují dva obchody s potravinami, čtyři restaurační zařízení, které v letní sezóně doplňuje několik občerstvení, například na hřišti nebo na cyklistické zastávce za lázněmi.

Do Slatinic je možné dojet jak autobusovou, tak vlakovou dopravou. V blízkosti obce se nachází nejvyšší kopec v okolí – Velký Kosíř, který láká k výletům jak místní občany, tak návštěvníky obce.

Dominantou obce je kostel Nanebevzetí Panny Marie, který byl vystavěn v průběhu let 1769 až 1775. V současnosti probíhají na kostele rekonstrukce. V předchozích letech byla opravena střecha a elektrické vedení a další opravy budou následovat. V blízkosti kostela se nachází také fara, kterou místní farníci svépomocí spravují a pořádají zde různé akce. Na blízkém Malém Kosíři, byla v loňském roce postavena dřevěná kaple sv. Antonína, kde se již několik let pořádá pouť. Kostel je využíván i na koncerty vážné hudby a přednášky.

Velkým lákadlem pro příznivce sportu je určitě i sportovní areál, kde v letních měsících můžeme vidět hrát jak domácí fotbalový tým, tak klub Sigma Olomouc. V areálu se nachází také hřiště pro plážový volejbal a každoročně se na hody koná turnaj v tomto sportu.

Poslední důležitou součástí občanské vybavenosti je sokolovna, která byla před 10 lety zrekonstruována a je využívána jak ke kulturním, tak ke sportovním účelům.

5.3 Obyvatelstvo obce

V rámci sledovaného období počet obyvatel každoročně narůstal, jak určeno v tabulce níže. Tato tendence je nejspíše zapříčiněna stavbou nových domů v obci, tudíž přílivem nových obyvatel. Obec se stává více atraktivní, jak svou vybaveností, tak blízkostí několika měst, a také příjemným prostředím pro život.

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Počet obyvatel	1543	1549	1553	1571	1589

Tabulka č. 1 Počet obyvatel v letech 2014-2018

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

6 Hospodaření obce Slatinice

Všechny obce musí připravovat každoročně svůj rozpočet, ve kterém hospodaří. Při sestavování rozpočtu se musí vycházet z rozpočtového výhledu. V rozpočtu se počítá s výdaji a příjmy obce, které nám ukazují, jak vypadá hospodaření obce v rozpočtovém období. Tato část bakalářské práce bude zaměřena na analýzu hospodaření obce Slatinice ve sledovaném období let 2014 – 2018. Nejdříve bude analýza zaměřena na celkový vývoj příjmů a výdajů ve sledovaných letech a dále blíže na příjmy a výdaje obce, na oblast školství v obci a na financování.

Rok	Celkové příjmy	Celkové výdaje	Saldo rozpočtu
2014	29 935	26 485	3 450
2015	31 366	36 727	-5 361
2016	28 905	22 457	6 448
2017	28 246	24 717	3 529
2018	52 867	67 417	-14 550

Tabulka č. 2: Celkové příjmy, celkové výdaje, saldo rozpočtu (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

Z předchozí tabulky je patrné, že v letech 2014, 2016 a 2017 obec hospodařila s přebytkovým rozpočtem, tento jev bude definován v kapitole o výdajích obce. Naopak v letech 2015 a 2018 obec skončila ve schodku z důvodu převyšujících výdajů nad příjmy, a to z důvodu realizace několika projektů na území obce, které budou zmíněny v další části bakalářské práce, a také v analýze financování. Nejdříve bude analýza zaměřena na rozpočty obce jednotlivě, po sledovaných letech.

Rozpočet pro rok 2014

Položky	Schválený rozpočet	Skutečný rozpočet
Celkové příjmy	16 632	29 935
Celkové výdaje	16 248	26 485
Schodek/přebytek	384	3 450

Tabulka č. 3: Rozpočet pro rok 2014 (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

V roce 2014 zastupitelstvo počítalo s prakticky vyrovnaným rozpočtem, na konci rozpočtového období se podařilo získat dotaci, která navýšila celkový příjem obce o 10 897 tis. Kč. Celkově obec hospodařila s přebytkem ve výši 3 450 tis. Kč.

Rozpočet pro rok 2015

Položky	Schválený rozpočet	Skutečný rozpočet
Celkové příjmy	17 134	31 366
Celkové výdaje	16 750	36 727
Schodek/přebytek	384	-5 361

Tabulka č. 4: Rozpočet pro rok 2015 (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

Rozpočet obce Slatinice v roce 2015 byl chválen jako schodkový, z důvodu realizace několika projektů, na které byly vynaloženy prostředky získané prostřednictvím dotací a úvěrů. V tomto roce získala obec transfery v hodnotě 11 889 tis. Kč. Daňové příjmy se za předchozí rozpočtové období lehce zvýšilo.

Rozpočet pro rok 2016

Položky	Schválený rozpočet	Skutečný rozpočet
Celkové příjmy	17 485	28 905
Celkové výdaje	16 730	24 717
Schodek/přebytek	755	6 448

Tabulka č. 5: Rozpočet pro rok 2016 (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

V tomto sledovaném roce obec zaznamenala dosud nejvyšší přebytek. Na začátku rozpočtového období se počítalo s přebytkem, ale ten se ještě navýšil jak z dotací, tak z daňových a nedaňových příjmů.

Rozpočet pro rok 2017

Položky	Schválený rozpočet	Skutečný rozpočet
Celkové příjmy	17 226	28 246
Celkové výdaje	22 666	22 457
Schodek/přebytek	-5 440	3 529

Tabulka č. 6: Rozpočet pro rok 2017 (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

Rozpočet obce v roce 2017 byl plánován jako schodkový. V průběhu roku došlo k většímu příjmu z daňových odvodů, tudíž se rozpočet navýšil a konečný stav na konci rozpočtového období skončil jako přebytkový.

Rozpočet pro rok 2018

Položky	Schválený rozpočet	Skutečný rozpočet
Celkové příjmy	26 038	52 867
Celkové výdaje	50 813	67 417
Schodek/přebytek	-24 775	-14 550

Tabulka č. 7: Rozpočet pro rok 2018 (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

V posledním sledovaném roce obec realizovala několik velkých projektů, které se promítly do schodkového rozpočtu pro rok 2018. Zastupitelstvo počítalo s větším schodkem 24 775 tis. Kč, nakonec se s pomocí dotací a úvěrů podařilo schodek snížit na 14 550 tis. Kč.

6.1 Příjmy rozpočtu

Jak je známo z teoretické části, příjmy rozpočtu obce se dělí podle druhového třídění na daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté transfery. Všechny příjmy jsou seřazeny podle let v tabulce níže. Tato podkapitola se bude zabývat jejich analýzou.

Rok	Daňové příjmy	Nedaňové příjmy	Kapitálové příjmy	Přijaté transfery	Příjmy celkem
2014	16 638	1 822	578	10 897	29 935
2015	17 307	2 109	61	11 889	31 366
2016	19 116	2 501	0	7 288	28 905
2017	20 792	2 241	52	2 161	28 246
2018	23 373	2 775	2 198	24 521	52 867

Tabulka č. 8: Příjmy rozpočtu za období 2014-2018 (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

Jak je psáno v tabulce výše, nejvyšší příjem do rozpočtu obce plyne z daňových příjmů, poté z přijatých transferů. Jen v posledním roce převyšují přijaté transfery. Vůbec nejvyšší procentuální příjem z daňových příjmů měla obec v roce 2017, a to 73,6 %, v tomto roce totiž měla velmi nízký příjem z dotací, jen asi 0,2 %, které přispěly do rozpočtu.

Daňové příjmy

Daňové příjmy jsou největším příjmem obce, největší podíl představuje daň z příjmu fyzických a právnických osob a daň z přidané hodnoty. Poté také daň z nemovitosti tvoří nemalou část příjmů, poplatků za provoz systému shromažďování, sběru a přepravy odpadu a nesmíme zapomenout na poplatek za lázeňský a rekreační pobyt vzhledem k tomu, že v obci se nachází velký lázeňský areál, jak bylo zmíněno v charakteristice obce. V roce 2014 tvořily daňové příjmy 55,6 % celkového objemu příjmu obce. V roce 2018 činily sice daňové příjmy jen 44,2 % celkových příjmů, ale stejně byl jejich příspěvek největší za sledované období. Z tabulky je patrné, že každý rok se finanční objem přijatých daňových příjmů zvyšoval, jak daní z příjmu, tak u daně z přidané hodnoty. Lze tedy konstatovat, že největší část daňových příjmů tvoří sdílené daně.

Nedaňové příjmy

Tato skupina příjmů patří mezi ty s rostoucím charakterem. Pro příjem obce, ale nemá tak velký význam, jako příjmy daňové. Největší příjem z nich plynul v roce 2018, ale procentuálně činil jen 5,2 %. Skoro 10 % dosáhl v roce 2017. Do nedaňových příjmů patří přijaté sankční poplatky, přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady, příjmy z prodeje majetku, pronájmu majetku, z vlastní činnosti. Každý rok tvoří největší část nedaňových příjmů z pronájmu majetku, neboť obec pronajímá mnoho nemovitostí a dále také příjmy z prodeje majetku a z příspěvků a náhrad. Příjmy z pronájmu majetku rok od roku rostou, naopak příjmy z prodeje klesají. Obec se snaží rozprodávat jen nezbytný majetek, zbytek pronajímá nebo s ním hospodaří sama.

Kapitálové příjmy

Do kapitálových příjmů spadají ve Slatinicích příjmy z prodeje dlouhodobého majetku. Každý rok se tento příjem pohybuje okolo 1 procenta, tudíž se jedná o zanedbatelnou skupinu příjmů. V roce 2018 sice činil kapitálový příjem 2 198 tis. Kč, ale to byl výjimečný rok, neboť se obec rozhodla pro prodej stavebních parcel.

Přijaté transfery

Poslední částí příjmů obce jsou přijaté transfery, tedy dotace. Tato část obecních příjmů se řadí jako druhá nejvýnosnější, hned za daňovými příjmy. I když je tento příjem nestálý, většinu sledovaných let tvoří dotace třetinu příjmů do rozpočtu obce. Dotace můžeme rozdělit na investiční a neinvestiční. V roce 2015 obec získala finanční dotace z Evropské unie a Státního fondu životního prostředí na následující projekty. Prvním z nich byl projekt Přírodní zahrady ZŠ a MŠ Slatinice, na který obec dostala dotaci ve výši 4 896 tis. Kč. Další dotace putovala na Energetické úspory ZŠ a MŠ Slatinice, tentokrát ve výši 4 838 tis. Kč. Třetí dotací tohoto roku byl projekt Svozu bioodpadu, který byl financován částkou 1 607 tis. Kč. Dalším byla úprava návsi obce, kdy dotace z regionální rady regionu byla 6 800 tis. Kč. Posledním projektem bylo Zlepšení systému nakládání s odpady, kde financování činilo 2 349 tis. Kč.

Nejvyšší přínos byl v roce 2018, kdy přijaté transfery převyšovaly příjem z nedaňových příjmů. V tomto roce obec prováděla rekonstrukci a přístavbu Materské školy Slatinice, dotace na ni byla poskytnuta z Ministerstva pro místní rozvoj, konkrétně z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) a činila 19 111 tis. Kč. Dále obec získala dotaci také z EU, z fondu soudržnosti v rámci operačního programu Životní prostředí na projekt Protipovodňová opatření. Tato dotace pokryla 70 % nákladů a činila 1 640 tis. Kč. Poslední dotace v tomto roce byla poskytnuta z Ministerstva průmyslu a obchodu na projekt Snížení energetické náročnosti, tedy na veřejné osvětlení, ta byla ve výši 803 tis. Kč.

V následující tabulce je uvedeno, kolik prostředků obec obdržela z investičních a neinvestičních dotací.

Rok	Investiční transfery	Neinvestiční transfery
2014	7 403	3 494
2015	9 083	2 806
2016	5 743	1 546
2017	0	2 161
2018	23 577	944

Tabulka č. 9: Přijaté transfery za období 2014-2018 (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

6.2 Výdaje rozpočtu

Do rozpočtu obce neodmyslitelně patří také výdajová stránka. Ta je úzce spjatá s příjmy obce.

Rok	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Výdaje celkem
2014	17 358	9 127	26 485
2015	15 956	20 771	36 727
2016	18 311	4 146	22 457
2017	21 729	2 988	24 717
2018	18 806	48 611	67 417

Tabulka č. 10: Výdaje rozpočtu za období 2014-2018 (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

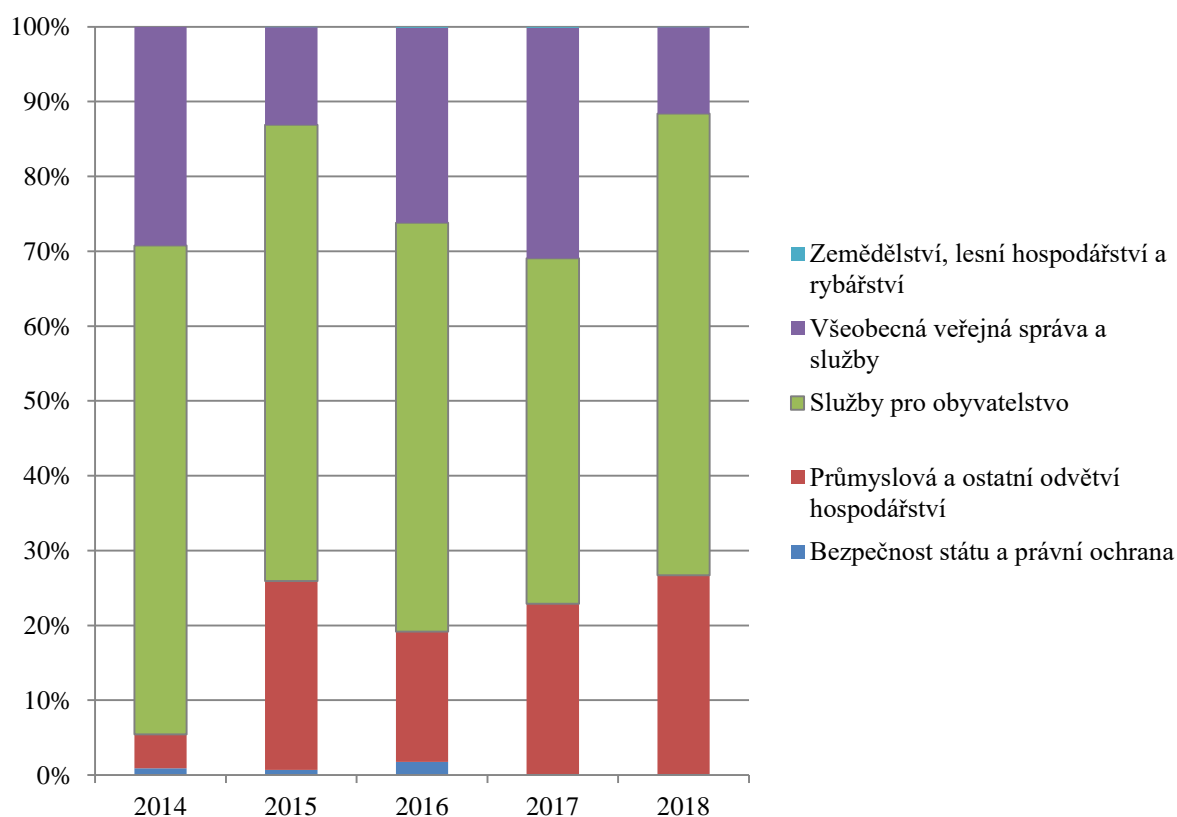
Z tabulky výše je možno se přesvědčit, že v letech 2014, 2016 a 2017 jsou kapitálové výdaje výrazně nižší. V těchto letech v obci nevznikaly větší investiční závazky a výdaje jsou na podobné úrovni. Na začátku kapitoly bylo toto zmíněno v souvislosti s přebytkovým rozpočtem. V roce 2014 obec dokončovala několik projektů z předchozích let. Kapitálové výdaje tudíž nejsou tak markantní jako další rok. V roce 2015 obec realizovala několik velkých projektů, jak úpravu návsí obce, kdy náklady činily 8 000 tis. Kč, tak zlepšení systému nakládání s odpady, které vyšlo obec na 2 739 tis. Kč. V obou případech byly výdaje obce jen 15 % z cílové částky nákladů. Další investice v tomto roce zahrnovaly zahrady a zateplení budov ZŠ a MŠ Slatinice. Náklady na tyto projekty byly největší, celkově 12 082 tis. Kč. Blíže na ně bude pohlédnuto v další kapitole věnované investicím v oblasti školství.

V roce 2018 obec realizovala mnoho projektů, na které získala dotace, ale také musela využít úvěru. Největším z nich byla rekonstrukce MŠ Slatinice, která obec vyšla celkem na 21 235 tis. Kč. Dalším projektem byla rekonstrukce vodovodu, který si vyžádal finanční výdaje ve výši 15 991 tis. Kč, které obec hradila z úvěru. Poté musí být zmíněny také projekty, které byly představeny již v přijatých dotacích, a to projekt Protipovodňová opatření a Snížení energetické náročnosti. První z nich vyšel obec na 2 343 tis. Kč a druhý na 1 606 tis. Kč.

Z běžných výdajů tvoří největší část neinvestiční nákupy, tedy nákupy služeb. Dále samozřejmě platy zaměstnanců a odměny členům zastupitelstva. V neposlední řadě

neinvestiční příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím, tedy základní a mateřské škole. Dále obec také podporuje místní spolky a sportovní klub, katolickou církev, která v současné době opravuje jak faru, tak kostel. Celkově lze říci, že běžné výdaje obce jsou v průběhu sledovaného období opakující se a jejich oběma zůstává víceméně stejný. Naopak kapitálové výdaje jsou každý rok různé, podle toho, jak obec využívá dotační nabídky a realizuje projekty.

V následující tabulce je z hlediska odvětvového třídění ukázáno, kam plynou prostředky obce. Každý rok tedy tvoří největší část výdajů služby pro obyvatelstvo. Do tohoto odvětví patří výdaje na bydlení, komunální služby a územní rozvoj, kultura, církve a sdělovací prostředky, ochrana životního prostředí, tělovýchova a zájmová činnost a největšími výdaji jsou příspěvky na vzdělávání a školské služby. Ty tvoří většinu výdajů na služby obyvatelstvu. Dalšími velkými výdaji jsou prostředky na činnost místní správy. Třetí největší část odvětvových výdajů tvoří průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, kam spadá oprava silničních a pozemních komunikací a vodního hospodářství.

Graf č. 1: Odvětvové třídění výdajů rozpočtu za období 2014-2018

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

6.3 Oblast školství

Do rozpočtu obce neodmyslitelně patří financování příspěvkové organizace školy. V obci Slatinice je zřízena jak Základní, tak Mateřská škola. Základní škola v obci Slatinice je plně organizovanou školou, tvořena devíti stupni. Celková kapacita základní školy je 300 žáků, školní družiny 80 žáků a školní jídelny 200 žáků. Pedagogů je ve škole 12. Bohužel kapacita školy není ani zdaleka naplněna. Ve školním roce 2015/2016 docházelo do školy 130 žáků. Škola je spádová, dojíždí do ní žáci i z okolních vesnic. ZŠ má dvě budovy, v první z nich je situována první a druhá třída, družina a stravovací zařízení. V hlavní budově školy poté nalezneme třetí až devátou třídu, ředitelnu, knihovnu, počítačovou učebnu a keramickou dílnu. V blízkosti školy se nachází zrekonstruovaná sokolovna a multifunkční hřiště.

Mateřská škola se nachází ve vnitřním území obce. Celková kapacita žáků je 74. V současné době proběhla její rekonstrukce a přístavba, která umožní navýšení kapacity žáků.

Nejdříve bude popsáno neinvestiční financování školy a poté v této kapitole budou uvedeny projekty, které obec realizovala v oblasti školství. Ve sledovaném období plynula velká část z rozpočtu obce na tuto oblast, proto je popsána podrobněji.

V oblasti neinvestičních výdajů má obec každoročně povinnost přispívat na činnost Základní a Mateřské školy. Tento příspěvek každý rok paušálně činí 2 720 tis. Kč. Tyto výdaje jsou zejména využívány na provoz školy. Nejvyšší výdaje jsou mzdové, ty každoročně zaujímají většinu rozpočtu školy. Státní příspěvek činí 1 704 tis. Kč.

V této chvíli bude pohled upřen na investiční výdaje obce v oblasti školství. V roce 2014 obec zrekonstruovala kotelnu a sociální zařízení v ZŠ Slatinice. V roce 2015 obec zahájila práce na zahradách MŠ a ZŠ, kdy došlo k obnovení porostu, umístění nových herních prvků a celkovému zušlechtění venkovního prostoru využívaného žáky. Celkové náklady této akce činily 5 574 tis. Kč, z čehož dotace byly 4 896 tis. Kč a výdaje z obecního rozpočtu činily 678 tis. Kč. Dalším projektem, který byl realizován v tomto roce, byl projekt energetické úspory ZŠ Slatinice. Konkrétně se jednalo o zateplení obou budov Základní školy a výměnu všech oken. Zde celkové náklady činily 6 508 tis. Kč, z toho dotace 4 838 tis. Kč a náklady obce 1 670 tis. Kč. Oba projekty tedy byly z 85 % financovány z dotací. V roce 2016 v Základní škole probíhaly jen menší úpravy, které se týkaly výměny a sanace podlah

v některých učebnách. V roce 2017 nejsou realizovány větší projekty. Jedná se pouze o menší opravy obou budov. Největší investicí rozpočtu v roce 2018 byla rekonstrukce a přístavba Mateřské školy Slatinice. Tento projekt byl realizován i z důvodu navýšení kapacity žáků mateřské školy. Celkové náklady na tento projekt činily 21 235 tis. Kč, z toho dotace od IROP činila 19 111 tis. Kč a vlastní zdroje 2 124 tis. Kč.

V tabulce níže jsou určeny výdaje obce na vzdělávání a školské služby ve sledovaných letech.

Rok	Výdaje na vzdělávání a školské služby
2014	9 718
2015	11 741
2016	3 863
2017	3 840
2018	30 527

Tabulka č. 11: Výdaje na vzdělávání a školské služby v období 2014-2018 (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

6.4 Analýza financování

V následující kapitole bude uvedena poslední třída druhového třídění, kterou je financování obce. Financování obce je vysvětleno jako návratné i nenávratné operace související s likviditou obce. Tato třída zahrnuje všechny zásahy do rozpočtu obce z hlediska jeho přebytku i schodku, ale také příjmy a splácení úvěrů. Následující tabulka zachycuje přehled financování rozpočtu obce Slatinice za sledované roky.

Rok	Celkové příjmy	Celkové výdaje	Saldo rozpočtu	Financování
2014	29 935	26 485	3 450	-3 450
2015	31 366	36 727	-5 361	5 361
2016	28 905	22 457	6 448	-6 448
2017	28 246	24 717	3 529	-3 529
2018	52 867	67 417	-14 550	14 550

Tabulka č. 12: Financování rozpočtu v období 2014-2018 (v tis. Kč)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

V tabulce výše je určeno, že ve sledovaných letech 2014, 2016 a 2017 je saldo rozpočtu kladné, což znamená, že výdaje v těchto letech byly nižší, než příjmy a financování rozpočtu je tudíž záporné. V roce 2015 a 2018 se dostal rozpočet do deficitního stavu, tudíž bylo potřeba jej zafinancovat. V roce 2015 musela obec využít hned několika úvěrů k financování svých projektů. Prvním z nich byla úprava zahrad školy, kdy obec financovala dotací částkou 678 tis. Kč. Další projekt energetických úspor školy musel být také zafinancován úvěrem ve výši 1 670 tis. Kč. V předchozí podkapitole bylo uvedeno, že oba tyto projekty byly dotovány z 85 %. Další dva projekty realizované v tomto roce byly financovány z úvěrů 15 %. Úprava návsi obce byla dotována 6 800 tis. Kč, obec tedy financovala 1 200 tis. Kč, druhý projekt, Zlepšení nakládání s odpady v obci Slatinice, byl financován částkou 390 tis. Kč, dotace činila 2 349 tis. Kč.

Jak bylo zmíněno výše, v roce 2018 obec rekonstruovala MŠ a musela tedy využít dlouhodobého úvěru ve výši 2 124 tis. Kč, aby byla ufinancována dotace ve výši 19 111 tis. Kč. Další dlouhodobý úvěr musela obec využít k pokrytí nákladů na projekt nového vodovodu, na který nemohla být uplatněna dotace, zde se jednalo o částku 15 991 tis. Kč. Další projekt protipovodňových opatření si vyžádal 30 % financování dotace z úvěru. Toto financování vyšlo obec na 703 tis. Kč. Poslední projektem tohoto roku se stalo snížení energetické náročnosti obce, dotace tentokrát pokryla 50 % výdajů, ze střednědobého úvěru bylo tedy pokryto 50 % celkové částky, a to 803 tis. Kč.

6.5 Monitorující ukazatele

Jak bylo definováno v teoretické části, monitoring je prováděn za účelem zjištění hospodářské situace obce. V následujících odstavcích budou vysvětleny a popsány monitorující ukazatele, tedy likvidita a zadluženost obce Slatinice.

Likvidita

Celková likvidita značí podíl oběžných aktiv, která jsou kryta krátkodobými závazky, tedy jestli bude obec schopna uspokojit závazky vůči věřiteli, v případě přeměny oběžných aktiv v hotovost. Hodnota likvidity by měla být vždy vyšší, než 1, následujícím grafu je možno se přesvědčit, že obec Slatinice měla ve sledovaném období likviditu vždy vyšší, než 1. Doporučená likvidita je mezi 2,5 a 3.

Rok	Oběžná aktiva	Krátkodobé závazky	Celková likvidita
2014	13 952	9 289	1,50
2015	19 131	2 745	6,97
2016	10 363	4 754	2,18
2017	9 239	4 005	2,31
2018	35 168	24 628	1,43

Tabulka č. 13: Celková likvidita

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

Nejvyšší likvidita je pozorována v roce 2015, kdy dosahovala skoro 7, tedy přesně 6,97. Nejnižší likvidita se vyskytuje naopak v roce 2018, kdy se snížila z 2,31 z předchozího roku na 1,43.

Zadluženost

Co se týče podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům obce, tedy jaký podíl aktiv obce je kryt cizími zdroji, jeho hodnota by neměla překročit hranici 25 %.

Rok	Cizí zdroje	Celková aktiva	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům
2014	18 313	244 743	7,48 %
2015	22 447	269 640	8,32 %
2016	14 933	265 695	5,64%
2017	12 767	262 727	4,86 %
2018	53 775	335 578	16,02 %

Tabulka č. 14: Zadluženost (v tis. Kč.)

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

V letech 2014 až 2017 se zadluženost obce pohybovala průměrně v 6,58 %. V těchto letech se zadluženost obce snižovala. V roce 2018 se podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům rapidně navýšil z důvodu rekonstrukce mateřské školy, výměny vodoměrů v obci, opravy elektrického vedení a dalšího, byl tedy 16,02 %. Z tohoto vyplývá i překročení pravidla rozpočtové odpovědnosti, kdy byla jeho hodnota 67,08 %.

6.6 Shrnutí a návrhy

V této části poslední kapitoly bude shrnuto hospodaření obce, odpovězeno na výzkumné otázky a budou doporučeny návrhy na zlepšení hospodaření obce.

1. Existuje rozdíl mezi skutečnými a plánovanými příjmy a výdaji obce za dané rozpočtové období?

Ve sledovaném období obec ani jednou nedokázala alespoň přibližně odhadnout celkové příjmy a výdaje rozpočtu. V roce 2015 obec plánovala přebytek v rozpočtu. Z důvodu realizace projektů, se ale nakonec rozpočet stal schodkovým. Naopak v roce 2017 obec očekávala schodek rozpočtu, ale z důvodu navýšení příjmů rozpočet skončil jako přebytkový.

2. Z jakého druhu rozpočtových příjmů má obec ve sledovaném období nejvyšší příjem?

Obec má nejvyšší příjem do rozpočtu z příjmů daňových, konkrétně ze sdílených daní. Jediný výkyv nastal v roce 2018, kdy obec obdržela větší objem přijatých transferů a ten převýšil daňové příjmy.

3. Na které odvětví dle rozpočtové skladby vynakládá obec největší výdaje?

Z hlediska odvětvového třídění plynou největší výdaje obce na služby obyvatelstvu, z čehož je největší část tvořena výdaji na vzdělávání a školské služby, tedy realizaci projektů k rekonstrukci a zvelebování obou škol. Děje se tak z důvodu čerpání výhodných dotací, které obec ve sledovaném období získala.

4. Je obec schopna uspokojovat své závazky vůči věřitelům?

Ano, obec je schopna uspokojit své závazky vůči věřitelům, jak je uvedeno v podkapitole Monitorující ukazatele. Ve sledovaném období obec jen jednou přesáhla doporučený index likvidity, a to v roce 2015 z důvodu nutnosti čerpání úvěrů, kvůli financování získaných dotací.

Co se týče návrhů na zlepšení hospodaření obce, mohla by se obec zaměřit na zvýšení poplatků, ze kterých by obci plynul větší příjem. V současné době občané platí roční poplatek za odvoz komunálního odpadu 350 Kč na osobu a poplatek za psa 100 Kč. S navýšením těchto poplatků, které nyní nejsou nijak markantní, by obci vzniknul vyšší příjem, který by mohl být využit na zlepšení nakládání s odpady a osvětu v ekologickém chování obyvatelstva.

Další návrh se týká navýšení počtu stavebních parcel v obci. Obec sice ve sledovaném období již prodala několik parcel, ale jak bylo zřejmé z obrovského zájmu o ně, měla by pokračovat v zasíťování a přeměně hospodářských pozemků na stavební. Z toho by plynuly příjmy jak do kapitálových příjmů, z prodeje pozemků, tak do daňových příjmů z důvodu přílivu nových obyvatel. Další obrovské pozitivum z tohoto kroku by bylo v oblasti školství. Jak základní, tak mateřská škola by získala větší množství žáků. Jelikož obec ve sledovaných letech 2014-2018 čerpala nejvíce dotací právě na opravy základní a mateřské školy, bylo by dobré využít těchto investic a přilákat tak další žáky.

Ze sledovaného období je možno usoudit, že obec hospodaří v rámci své velikosti více než uspokojivě. Projekty, které realizovala, se setkávají s pozitivním ohlasem. Nedostatek vidím v plánování rozpočtu, kdy obec často neodhadla, jaké bude mít v průběhu roku výdaje. Proto by se obec měla více zaměřit na plánování projektů a sledování právě probíhajících možností k využití dotací.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo definovat obec, její fungování a financování školství. V praktické části analyzovat celkové hospodaření obce, jak z pohledu příjmů a výdajů, tak z pohledu financování, monitorujících ukazatelů a blíže analyzovat financování v oblasti školství.

V teoretické části jsem se snažila co nejlépe uvést a představit obec, její zakotvení ve veřejné správě a její strukturu. Zaměřila jsem se také na vysvětlení pojmů orgánů obce jejich pravomocí. Dále jsem v teoretické části vysvětlila sestavování a fungování rozpočtu. Definovala jsem příjmy a výdaje obce. Z čeho se skládají a co pro obec představují. Poslední část teoretické části jsem věnovala vysvětlení financování školství.

V praktické části jsem nejdříve vymezila finanční analýzu obce a výzkumné otázky, a poté představila obec Slatinice. V kapitole Hospodaření obce jsem analyzovala nejprve jednotlivé rozpočty ve sledovaných letech 2014-2018, kde jsem zjišťovala, jak se lišil rozpočet obce z hlediska schváleného a skutečného výsledku. Dále jsem se zaměřila na příjmy a výdaje obce. Analyzovala jsem, odkud přichází do rozpočtu obce nejvíce financí a kam plyne nejvíce výdajů. Dále jsem zkoumala výdaje obce Slatinice na provoz a opravy ZŠ a MŠ Slatinice. Zde obec totiž každoročně ve sledovaném období vynakládá nejvíce prostředků z hlediska získaných dotací. Proto jsem doporučila, aby obec prodejem nových parcel zvýšila počet obyvatel, kteří budou zakládat rodiny, a tedy navýší počet žáků školy. V podkapitole Monitorující ukazatele jsem uvedla, jak obec hospodáří z hlediska úvěrové politiky, tedy uspokojování závazků vůči věřiteli. Shledala jsem, že likvidita i zadluženost obce je z hlediska hospodaření obce velmi dobrá.

Ve shrnutí a návrzích jsem odpovídala na výzkumné otázky a dále předložila návrhy na zlepšení hospodaření obce.

Jak jsem konstatovala ve shrnutí, obec vynakládá mnoho prostředků na opravy a zvelebování školy. Z hlediska přínosu pro pedagogickou praxi by obec měla také vynakládat prostředky na realizaci projektů na vzdělávání žáků a pedagogů. Vzhledem k tomu, že je to škola vesnická, můžou mít žáci i pedagogové pocit nižší úrovně vůči školám městským.

Škola by měla být nositelem kultury a osvěty v každé obci, a proto je potřeba zařadit do plánů rozvoje obce různé besedy, přednášky, workshopy a popřípadě exkurze, kterými obec podpoří občanské uvědomění žáků a pedagogů.

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
IROP	Integrovaný regionální operační program
MP	mzdové prostředky
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
NIV	neinvestiční výdaje
ONIV	odvody a další neinvestiční výdaje
PZ	limit počtu zaměstnanců
SIMU	soustava informativních a monitorujících ukazatelů
ZŠ	základní škola

Seznam použité literatury a zdrojů

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.

OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3228-2.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-2789-9.

RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-3916-8.

Elektronické zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet a věkové složení obyvatel k 31. 12. - vybrané území* [online]. 2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-vyhledavani&vyhltext=Slatinice&bkvt=U2xhdGluaWNl&katalog=30845&pvo=DEM02&str=v75&u=v75_VUZEMI_43_505111/

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Monitoring hospodaření územních samosprávných celků* [online]. 2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/hospodareni-obci/monitoring-hospodareni-uzemnich-samospra>

MONITOR – INFORMAČNÍ PORTÁL MINISTERSTVA FINANCÍ. *Slatinice: 2014* [online]. 2014 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z:<http://monitor.statnipokladna.cz/2014/obce/detail/00299456#prehled>

MONITOR – INFORMAČNÍ PORTÁL MINISTERSTVA FINANCÍ. *Slatinice: 2015* [online]. 2015 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z:<http://monitor.statnipokladna.cz/2015/obce/detail/00299456#prehled>

MONITOR – INFORMAČNÍ PORTÁL MINISTERSTVA FINANCÍ. *Slatinice: 2016* [online]. 2016 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z:<http://monitor.statnipokladna.cz/2016/obce/detail/00299456#prehled>

MONITOR – INFORMAČNÍ PORTÁL MINISTERSTVA FINANCÍ. *Slatinice: 2017* [online]. 2017 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z:<http://monitor.statnipokladna.cz/2017/obce/detail/00299456#prehled>

MONITOR – INFORMAČNÍ PORTÁL MINISTERSTVA FINANCÍ. *Slatinice: 2018* [online]. 2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z:<http://monitor.statnipokladna.cz/2018/obce/detail/00299456#prehled>

ÚŘAD - OFICIÁLNÍ STRÁNKY OBCE SLATINICE. *Historie obce* [online]. 2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z:<http://www.slatinice.com/obec-155/historie/>

ÚŘAD - OFICIÁLNÍ STRÁNKY OBCE SLATINICE. *Obecní zpravodaj 2015* [online]. 2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z:http://www.slatinice.com/e_download.php?file=data/editor/156cs_1.pdf&original=Zpravodaj+2015.pdf

ÚŘAD - OFICIÁLNÍ STRÁNKY OBCE SLATINICE. *Obecní zpravodaj 2015* [online]. 2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z:http://www.slatinice.com/e_download.php?file=data/editor/156cs_2.pdf&original=Zpravodaj_19_Slatinice.pdf

ÚŘAD - OFICIÁLNÍ STRÁNKY OBCE SLATINICE. *Obecní zpravodaj 2016* [online]. 2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z:http://www.slatinice.com/e_download.php?file=data/editor/156cs_17.pdf&original=Slatinice+2016+%281%29.pdf

ÚŘAD - OFICIÁLNÍ STRÁNKY OBCE SLATINICE. *Současnost obce* [online]. 2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <http://www.slatinice.com/obec-155/soucasnost/>

ÚŘAD - OFICIÁLNÍ STRÁNKY OBCE SLATINICE. *Zastupitelstvo* [online]. 2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <http://www.slatinice.com/urad-160/povinne-informace/subjekt-zastupitelstvo-2.html>

ZÁKLADNÍ ŠKOLA - ZÁKLADNÍ A MATEŘSKÁ ŠKOLA SLATINICE. *Informace o škole* [online]. 2019 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.zsslatinice.cz/zakladni-skola/informace/>

Právní předpisy

ČESKO. Ústavní zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992. [cit. 2019-04-05] © AION CS, s.r.o. 2010- 2019. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1#hlava7>

ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení). [cit. 2019-04-05] © AION CS, s.r.o. 2010- 2019. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

ČESKO. Zákon č. 250 ze dne 7. července 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. [cit. 2019-04-05] © AION CS, s.r.o. 2010- 2019. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250>

ČESKO. Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). [cit. 2019-04-05] © AION CS, s.r.o. 2010- 2019. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561?text=%C5%A1kolsk%C3%BD+z%C3%A1kon#cast12>

Seznam grafů

Graf č. 1: Odvětvové třídění výdajů rozpočtu za období 2014-2018	41
--	----

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Počet obyvatel v letech 2014-2018.....	34
Tabulka č. 2: Celkové příjmy, celkové výdaje, saldo rozpočtu (v tis. Kč).....	35
Tabulka č. 3: Rozpočet pro rok 2014 (v tis. Kč)	35
Tabulka č. 4: Rozpočet pro rok 2015 (v tis. Kč)	36
Tabulka č. 5: Rozpočet pro rok 2016 (v tis. Kč)	36
Tabulka č. 6: Rozpočet pro rok 2017 (v tis. Kč)	37
Tabulka č. 7: Rozpočet pro rok 2018 (v tis. Kč)	37
Tabulka č. 8: Příjmy rozpočtu za období 2014-2018 (v tis. Kč)	37
Tabulka č. 9: Přijaté transfery za období 2014-2018 (v tis. Kč)	39
Tabulka č. 10: Výdaje rozpočtu za období 2014-2018 (v tis. Kč).....	40
Tabulka č. 11: Výdaje na vzdělávání a školské služby v období 2014-2018 (v tis. Kč).....	43
Tabulka č. 12: Financování rozpočtu v období 2014-2018 (v tis. Kč).....	43
Tabulka č. 13: Celková likvidita	45
Tabulka č. 14: Zadluženost (v tis. Kč).....	45